

Tekenen in de Tijd 94

9-15 mei 2021

Donderdag is het Hemelvaartsdag. Dan gedenken wij dat het licht dat de aardse Jezus verspreidde, nu vanuit God over de hele aarde schijnt. Erik Borgman legt een verband met de herdenking van de vrijheid, afgelopen week, deze zondag uitlopend op de Europadag.

Op zondag 9 mei is het Europadag. De drie Utrechtse kathedralen – Rooms-Katholiek, Oud-Katholiek en de Domkerk – organiseren bij deze gelegenheid twee bezinningsbijeenkomsten, uitgaande van een citaat van Robert Schuman (1886-1963), een van de *Founding Fathers* van Europa:

De Europese samenwerking en integratie mag geen en kan geen economische en technische onderneming worden: het heeft een ziel nodig, de kennis van zijn historische wortels en van zijn verantwoordelijkheden, in het heden en in de toekomst, en een politieke wil die datzelfde menselijke ideaal dient.

Europa gaat uit van een verbondenheid die niet gebaseerd is op een handtekening onder de een of andere verklaring, maar op het geloof dat mensen elkaar gegeven zijn. De katholieke historicus Stefan Waanders, de protestantse theoloog Laurens ten Kate en Abdelmajid Khairoun, voorzitter van de Nederlandse Moslim Raad en de Omar Al Farouq-moskee in Overvecht gingen vanuit hun eigen invalshoek in op dit geloof in verbondenheid. Waanders bracht deze in verband met de herdenking, afgelopen week, van vrijheid en bevrijding en de daarvoor gebrachte offers. Vrijheid heb je niet, vrijheid kun je alleen maar uitoefenen door op basis van het geloof erin te handelen, zo stelde hij. Willen we trouw zijn aan wat wij herdacht hebben, dan moeten wij ons inzetten voor een Europa dat op deze vrijheid is gebaseerd, deze vrijheid koestert en erop uit is zoveel mogelijk mensen in deze vrijheid te laten delen. Voor de lezingen van Waanders, Ten Kate en Khairoun, zie <https://youtu.be/Jo1kJWdcCO8>.

Voor ons communicatieblad *Gesprek* schreef ik met het oog op Hemelvaartsdag, komende donderdag, een meditatie bij het verrijzenispaneel van het zogenoemde Isenheimer Altar, een kunstwerk uit de zestiende eeuw van Matthias Grünewald. Op dit paneel toont de verrijzende Christus de vier kruiswonden in zijn handen en zijn voeten en de wond van de lans die zijn zijde doorboorde. Ze zijn alle vijf voorzien van een klein lichtgevend aureool: het lijden wordt van nederlaag omgevormd tot overwinning. Op de Paaskaars worden de kruiswonden verbeeld door vijf wierookkorrels, die op hun beurt weer het gebed symboliseren. Lijden wordt roep om God. Hier wordt het lijden gezien als het licht van Gods aanwezigheid. Ook in lijden en dood zijn wij niet door God verlaten. Zelfs in de Godverlatenheid zijn wij niet door God verlaten: toen Jezus op het kruis riep 'God, mijn God, waarom heb Jij mij in de steek gelaten', riep Hij dat in naam van God. De Godverlatenheid is in God zelf opgenomen: dat is de centrale paradox van het Christendom. Maar Grünewalds schildering gaat niet alleen over Pasen. Zoals hij de verrijzenis verbeeldde, staat Jezus niet alleen op uit zijn graf. Hij vaart direct op ten hemel. Hierbij wordt Hij vergezeld door de opgaande zon, waarmee Hij in zijn gang naar de hemel lijkt samen te vallen. Hij *is* als het ware die opgaande zon. Psalm 19 (6-7) verbeeldt de zon als:

een bruidegom die uit het bruidsvertrek komt,
als een held die stralend aan zijn tocht begint:
uit de ene einder klimt hij omhoog
en zijn omloop reikt tot de andere einder.
Niets kan zich onttrekken aan zijn gloed.

Het is in de Psalm het beeld van Gods Wet die alles volmaakt ordent en christenen zagen er Christus is, Gods Woord van waaruit en met het oog waarop alles is geschapen en in het licht waarvan na de verrijzenis alles staat. Het lijden van Jezus en de goddelijke solidariteit met het lijden en de dood van alle mensen die daaruit sprak, is in God opgenomen en schijnt van daaruit als het licht van de zon over alles. 'Niets kan zich onttrekken aan zijn gloed.'

Dat viert de kerk met Hemelvaart. Vaak wordt er dan nogal de nadruk gelegd op het vertrek van Jezus. Maar de pointe van Hemelvaart is dat wat in Jezus verscheen vanuit God alles in een nieuw licht zet. Ooit, aan het einde van een retraite, kwam mij spontaan de verrijzenis-en-hemelvaart voor ogen zoals deze op het *Isenheimer Altar* staat afgebeeld. Ik herinnerde mij ook meteen een tekst van Huub Oosterhuis:

Klimmende zon, licht dat ons laadt met licht,
liefde die liefde wekt, vuur dat ons loutert,
voer ons de dood voorbij. Stem die ons roept,
bron, hart, begin en einde, Onze Vader.

'Als jullie mij zouden liefhebben', zegt Jezus in het Johannesevangelie tegen zijn leerlingen, 'zou het jullie met vreugde vervullen dat Ik heenga naar de Vader, want de Vader is groter dan Ik' (Johannes 14,28). In deze grootheid is Jezus opgenomen en van daaruit schijnt wat aan het licht kwam in zijn handelen en spreken, over alles en allen en schenkt Hij zijn Geest, zodat wij het zien. Op naar Pinksteren.

Erik Borgman, lekendominicaan
voorzitter van de programmaraad van het Huis van Dominicus